

Žužemberk, spominska plošča NOB skojevkam

Plošča na stavbi na Grajskem trgu 26 v spomin članicam in članu aktiva SKOJ v Žužemberku,
ki so jih domobranci umorili februarja 1945

Vir: Občinski odbor ZZB NOV Novo mesto 1972, Spomeniki naj govore, str. 120.

Plošča danes.

Spominska plošča NOB skojevkam, klikni Partizanski spomeniki na Geopediji World:

https://www.geopedia.world/?locale=sl#T281_L2518_F2518:2222_x1662812.7187409746_y5753185.9363_415595_s16_b362

Tik pred koncem vojne so domobranci zverinsko umorili petnajstletno Anico Zalašček skupaj s še 32 žrtvami iz Žužemberka in okolice. Med žrtvami je bilo trinajst mater in žena, devet mož ter deset mladinskih aktivistk in enajst letni otrok, ki so jih od januarja 1945 do 4. aprila 1945 mučili in s koli, noži, lopatami in krampi umorili domobranci na desnem in levem bregu Krke v Žužemberku.

19. januarja 1945 so umorili
Tilko Rojc (17 let)

20. januar 1945
Marija Drenšek (21)
Franc Helmih (42)

21. januar 1945
Ana Drenšek (63)

13. februarja 1945
Ana Završki (63)
Terezija Verce ((67))

14. februarja 1945
Franc Verce (67)

21. februarja 1945
Ljubico Debeljak (24)

24. februarja 1945
Stanislava Kelšina (61clet)
Dragislava Jeršeta (40)
Matildo Rojc (40)
Frančiško Dular (67)
Ana Šercelj (38)
Vera Ljudmilo Pirc (19)
Cecilija Škufca (26)
Alozij Hotko (61)
Amalija Hotko (52)
Ljubica Hotko (20) ??
Sonja Hotko (20)
Melita Vida Hotko (17)
Anica Zalašček (15)
Marija Črnagoj (20)
Marija Avbelj (30)
Frančiška Henigman (53)
Mihaela Jerič(17)
Dragoslav Jerše (41)

6. marec 1945
Karolina Lesnik (40)
Jurij Lesnik (11)

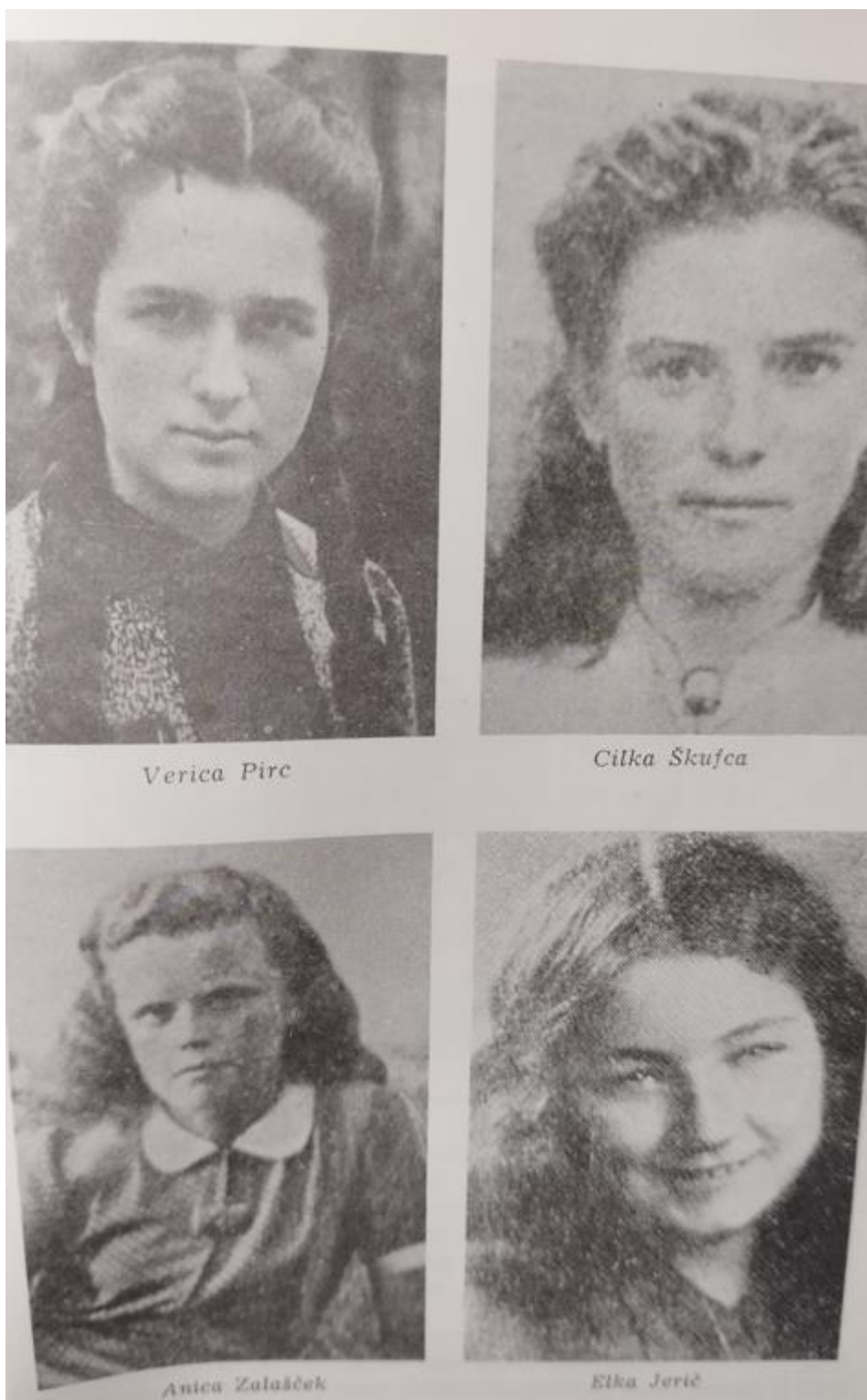
4. april 1945
Franc Pirc (51)
Albin Pehani (42)
Anton Rus (43)
Franc Rus (35)
Amalija Smrke (noseča) (35)

Vir: Sistory, žrtve II. svetovne vojne

Umrjene skojevke, sestre Ljuba, Sonja in Melita Hotko ter Anica Zalašček

Umorjene skojevke Verica Pirc, Cilka Škufca, Anica Zalašček in Elka Jerič

Zgodovinsko je dokazano, da so domobranski zločinci v Žužemberku tik pred koncem 2. svetovne vojne moril dekleta, hčerke, matere, očete, sestre in komaj 11 letnega otroka. Ve se katere so žrtve z imeni in priimki, ki so jih domobranci umorili s koli, lopatami in krampi brez enega samega strela. Ve se kdaj so jih umorili. Ve se tudi kje so umorjene njihovi krvniki pokopali na levem in desnem bregu Krke v Žužemberku. Dekan Karel Gnidovec je vse to vedel, saj je podatke o umorjenih vpisal v župnijsko matično knjigo, kar se lahko preveri.

Jože Vidic je v knjigi »Po sledovih črne roke« o dekanu Karlu Gnidovcu napisal. Je mogoče, da nihče v Žužemberku vse do odkritja množičnih grobov maja in junija 1945. leta ni vedel za opisane množične moritve, na truplih pa ni pisalo, kdaj so bile pobite. Zagotovo vem, da je bil z morijami natančno seznanjen dekan Gnidovec. Kot je znano, so nekoč (tako kot še vedno v nekaterih državah) vse matične (rojstne in mrliške) knjige vodili duhovniki. V mrliški knjigi za Žužemberk je dekan Gnidovec zapisal točen datum smrti žrtev. O tem se še danes lahko prepriča vsakdo, ki pogleda v to knjigo. Kaže, da je dekan dan smrti zapisoval z nekajdnevno zamudo. Tako je na primer pri Verici Pirc najprej zapisal dan smrti 24. februar, potem pa je ta datum prečrtal in napisal: »prav 19« (torej pravilno 19. februar). V rubriko vzrok smrti je zapisal: »Otrpenje možganov vsled strela v glavo.« Pri Marici Črnagoj je tudi najprej napisal datum smrti 24. februar, potem pa je to številko prečrtal in zapisal: »prav 19. februar«. Tudi pri njej je kot vzrok smrti zapisal: »Otrpenje možganov vsled strela v glavo«. Prepričan sem, da domobranci dekanu niso povedali, kako so žrtve pobijali; rekli so mu, da so jih postrelili. Prav tako sem prepričan, da je seznam Žužemberčanov, ki naj jih postrelijo, sestavljen omenjeni dekan.

Na sojenju proti dekanu Gnidovcu pred Okrožnim sodiščem v Novem mestu leta 1952 je kot priča nastopila tudi Ljudmila Pirc iz Žužemberka. Povedala je, kako so ji ponoči 4. aprila 1945 na skrivaj ubili moža in še štiri domačine. Dekana je prosila za intervencijo, ker ni vedela, da je mož že ubit. Dekan je nekam odšel, ona pa je počakala v njegovem stanovanju. Ko se je vrnil, jo je molče prezrl. Po vojni, ko so odkrili grob, je dekana vprašala, zakaj ji ni povedal resnice. Potolažil jo je z besedami, naj bo zadovoljna, ker je dobil »milostni strel«. To pa sploh ni bilo res, saj so jih pobili s koli in krampi.

Vir: Vidic, J., (1975), Po sledovih črne roke, Založba Borec, tisk tiskarna Ljudske pravice, str. 592 - 594

Zgodilo se je v zadnji pomladi vojne

Ob 50. obletnici pomora žužemberških žrtev - Slovenski dom 24. marca 1945: "Tolovaje bomo polagali k počitku..."

Najbrž marsikomu ni prav, da obujamo spomine na čas pred petdesetimi leti, ko je naša domovina v ruševinah in izmučena od prestanega gorja čakala tako težko pričakovano svobodo. A pravica je, da se prestano gorje ne pozabi in da se nikoli več ne ponovijo grozote, ko je "brat moril Slovenca, brata." Koliko manj prelite krvi bi bilo, če bi se družno uprli strašnemu sovražniku fašizmu!

A najbrž res ni slovenske pokrajine, kjer bi ljudje toliko prestali med drugo svetovno vojno, kot je Suha krajina, in ne slovenskega kraja, ki bi ga tolikokrat napadli in bi doživel tako črne dni, kot jih je Žužemberk. Kar 34-krat je bil napaden, 20-krat iz zraka. Osvoboditev je dočkal ves v ruševinah. V italijanskih in nemških taboriščih je bilo 210 krajanov, med njimi 10 otrok. Na spomeniku na Cviblju je vklesanih 1.150 imen rodoljubov, padlih za svobodo.

Danes bomo obudili spomine na najtežje dni v času od januarja do aprila 1945.

Domobranci, ki so spet postavili v trgu svojo močno postojanko, so v kratkih časovnih presledkih zverinsko pobili 10 deklet, 12 mater in žena, 8 moških in enega otroka. Skupaj torej 31 ljudi, civilistov brez orožja.

Prvi dve žrtvi sta padli 20. januarja 1945. To sta bili Ana Drenšek (52 let) in njena 20-letna hčerka Marija, ki so ju domobranci ubili v Budgarjni vasi. Svoji so ju 24. januarja pokopali na žužemberškem pokopališču.

Naslednje žrtve so padle 13. in 14. februarja. Prva od njih je bila Ana Završki (62 let), ki je šla iskat hrano h kmetom na Reber in so jo domobranci ubili 13. februarja v gozdu blizu vasi Reber. Naslednji dan dopoldne jo je šla iskat sosedka Terezija

Verce. Ker se tudi ona ni vrnila, ju je šel iskat Terezin mož France. Oba so ubili 14. februarja v Reberskih dalih. Vse tri so pokopali na žužemberškem pokopališču šele 3. junija 1945 z ostalimi najdenimi žrtvami.

Najhujši zločin pa se je zgodil 19. 21. in 22. februarja 1945, skoraj na pragu svobode, le da tega domači in krajanji dolgo niso vedeli. Zgodilo se je takole:

19. februarja so domobranci zaprli veliko Žužemberčanov, nekatere v Blažičevi hiši na desnem bregu Krke, druge v Motezovi hiši na levem bregu. Mnoge so samo zasilili in potem izpustili, za drugimi pa je izgnila vsaka sled. To je bil ves aktiv mladih aktivistik, ki so zbirale hrano, zdravila in sanitetni material za partizanske bolnice, pisale poročila, pripravljale proslave, krasile ob mitingih, pomagale starim in onemoglim... Nobena od teh ni nikoli imela pri sebi orožja. To so bile: Verica Pirc (19 let); tri sestre Hotko: Ljuba (25), Sonja (19), Melita (17); Anica Zalašček (15), Cilka Skučec (26), Tika Roje (16), Mihaela Jerič (16), Marica Črnagoj (20) in Mimi Drenšek (20), ki so jo ubili že 20. januarja 1945 v Budgarjni vasi. Ostali pobiti odrasli, tudi brez oro-

žja, naj jarke odkopljejo. Druga je za drugim so izkopavali razmesarjena trupla, katera je dr. Debeljak pretesen identifikiral.

Devetnajst krst z desnega brega in tri iz Rebr, skupaj 22 trupel, so prepeljali na trg in jih 3. junija 1945 ob spremljavi godbe prepeljali na pokopališče v Žužemberk, kjer jih je pokopal tedanji dekan Karel Gnidovec.

Le kje so ostali cela družina, žena dr. Debeljaka in najmlajša, petnajstletna Anica Zalašček? Neka žena, domaćanka s Cviblju ob robu gozda v bližini Morišč. Spet so svoji šli na partizansko komando in prosili, naj grejo kopat. Dolgo je trajalo, preden so trupla našli. Zaradi ilovnate zemlje so bila še zelo dobro ohranjena. Tudi te žrtve so bile, kot vsi ostali, pobite s topni predmeti in zaklane. V jami, kjer so ležale, so našli tudi bičevko, spleteno iz žic, s katero so jih tepli.

Brez kakih posebnih slovesnosti so jih naslednji dan, to je 4. junija 1945, pokopali na pokopališču. Na domobranski komandi (na desnem bregu) so prav tiste dni našli seznam, na katerem je bilo nad šestdeset imen nedolžnih ljudi, ki bi jih domobranci pobili 8. maja, pa so se k sreči morali tri dni pred tem za vedno umakniti.

Vse to je že del zgodovine, a živijo tudi še mnoge priče, ki se vsega spominjajo, zlasti so to svoji pobitih.

Odbor za informiranje pri občinskem odboru ZZB Novo mesto

SPOMIN - Del spomenika NOB na Cviblju pri Žužemberku

16 DOLENJSKI LIST

Št. 12 (2380), 23. marca 1995

Vir: Dolenjski list, št. 12, marec 1995

Dolenjski list, št. 12, marec 1995: »Devetnajst krst z desnega brega in tri iz Rebr, skupaj 22 trupel, so prepeljali na trg in jih 3. junija 1945 ob spremljavi godbe prepeljali na pokopališče v Žužemberk.

Le kje so ostali cela družina, žena dr. Debeljaka in najmlajša, petnajstletna Anica Zalašček. Neka žena, doma s Krke je namignila, naj kopljejo v zeljniku na Cviblju ob robu gozda v bližini Morišč. Spet so svoji šli na partizansko komando in prosili, naj grejo kopat. Dolgo je trajalo, preden so trupla našli. Zaradi ilovnate zemlje

so bila še zelo dobro ohranjena. Tudi te žrtve so bile, kot vsi ostali pobite s topimi predmeti in zaklane. V jami, kjer so ležale, so našli tudi bičevko, spleteno iz žic, s katero so jih tepli.

Brez kakih posebnih slovesnosti so jih naslednji dan, to je 4. junija 1945, pokopali na pokopališču. Na domobranski komandi (na desnem bregu) so prav tiste dni našli seznam, na katerem je bilo nad šestdeset imen nedolžnih ljudi, ki bi jih domobranci pobili 8. maja, pa so se k sreči tri dni pred tem za vedno umakniti»

Bogdan Osolnik je o Suhi krajini napisal: »Tam nekje je košček kamnitega, nehvaležnega sveta. Zgarani, siromašni ljudje so ga vsega prepojili s svojim znojem, da jim je dal košček koruznega kruha. V skromnih s slamo kritih bajtah so se porajali otroci, ki jim je bila že v zibelki usojena beda in pomanjkanje, trda usoda slovenskega delovnega človeka.«

Ne samo z znojem. Suhokrajinska zemlja je bila med drugo svetovno vojno prepojena tudi s krvjo.

Domobranci so 5. maja 1945 za vedno zapustili Žužemberk. V naglici so vrgli arhiv v peč, ga zažgali in odšli proti Ljubljani. Po njihovem odhodu je neka ženska zaprla vrata peči in je v njej ugasnil ogenj. Precej dokumentov je že pogorelo, nekaj pa jih je le ostalo, med drugim tudi spisek Žužemberčanov in prebivalcev bližnje okolice, ki so jih domobranci nameravali v naslednjih dneh prav tako skrivaj pobiti.

Po vojni je bila ustanovljena komisija, ki je v Žužemberku šla od groba do groba in naredila zapisnik o tem, katere žrtve so bile v teh grobovih in kako so bile umorjene. Zapisnik je še ohranjen.

7. VI 1945 Avli
Zapisnik (467 Nm)
2 dne 3. 6. 45
Žužemberku

22. 6. 45

Poslano 5. 6. 45 s prilogami
Komisiji

Prva stran zapisnika komisije o izkopu umorjenih v Žužemberku, 3. 6. 1945

Izkop trupel Karoline LASNIK in njenega enajstletnega sina Jurčka, ki so ju 6. marca 1945 umorili pripadniki 4. domobranskega bataljona v Stranski vasi pri Žužemberku

Vir: Grgič.S, (1997), Zločini okupatorjevih sodelavcev, 2. knjiga. Društvo piscev zgodovine NOB Slovenije v Ljubljani, Tiskarna Novo mesto

Pokop umorjenih 3. junija 1945

Rupnikov proces je naziv za sodni proces, na katerem so po drugi svetovni vojni sodili šestim pomembnim okupatorjevim sodelavcem in izvajalcem okupatorjeve politike. Potekal je od 21. do 30. avgusta 1946 pred

vojaškimi sodiščem IV. armade v Ljubljani. Obtoženci so bili general slovenskega domobranstva in prezident ljubljanske pokrajine Leon Rupnik, nemški SS-general Erwin Rösener, ljubljanski škof Gregorij Rožman, član emigrantske jugoslovanske vlade Miha Krek, domobranski častnik Milko Vizjak in upravnik ljubljanske policije Lovro Hacin.

Na Rupnikovem procesu v Ljubljani je o nečloveškem divjanju domobrancev in poboju skojev v Žužemberku pričala Anica Zalašček, mati komaj 15-letne hčerke in skojevke Ane. »Videla sem, kakšne so bile videti žrtve. Moja hčerka je bila zaklana v vrat in srce. Najbolj je bila razbita najmlajša Hotkotova hči, ker je najbrž grozno vpila, ko je gledala, kako ji morijo očeta, mamo in sestri. Hotkotov oče je imel veliko ran in strnjene krvi na prsih. Na dnu jame je bilo toliko krvave mlakuže, da bi jo lahko s kozarcem zajela. Verica Pirc je imela samo še šest zob v ustih. Marija Smrke je imela odrezane prsi, Albin Pehani pa spolovilo in oba uhlja«.

Obtoženi Rupnik je na procesu priznal, da domobranska grozodejstva, ki jim je dal blagoslov škof Rožman, niso bila boj za Kristusa in krščansko kulturo.

Po pričanju Anice Zalašček je predsednik sodišča Leonu Rupniku postavil nekaj vprašanj.

Predsednik: Obtoženi Rupnik, ste slišali, kako je ta žena popisala delo vaših domobrancev?

Rupnik: Da.

Predsednik: Kaj pravite k temu?

Rupnik: To je strahovit zločin.,

Predsednik: Ali je to borba za vero?

Rupnik: Ne.

Predsednik: Mučenje otrok in žena, ali je to borba proti komunizmu?

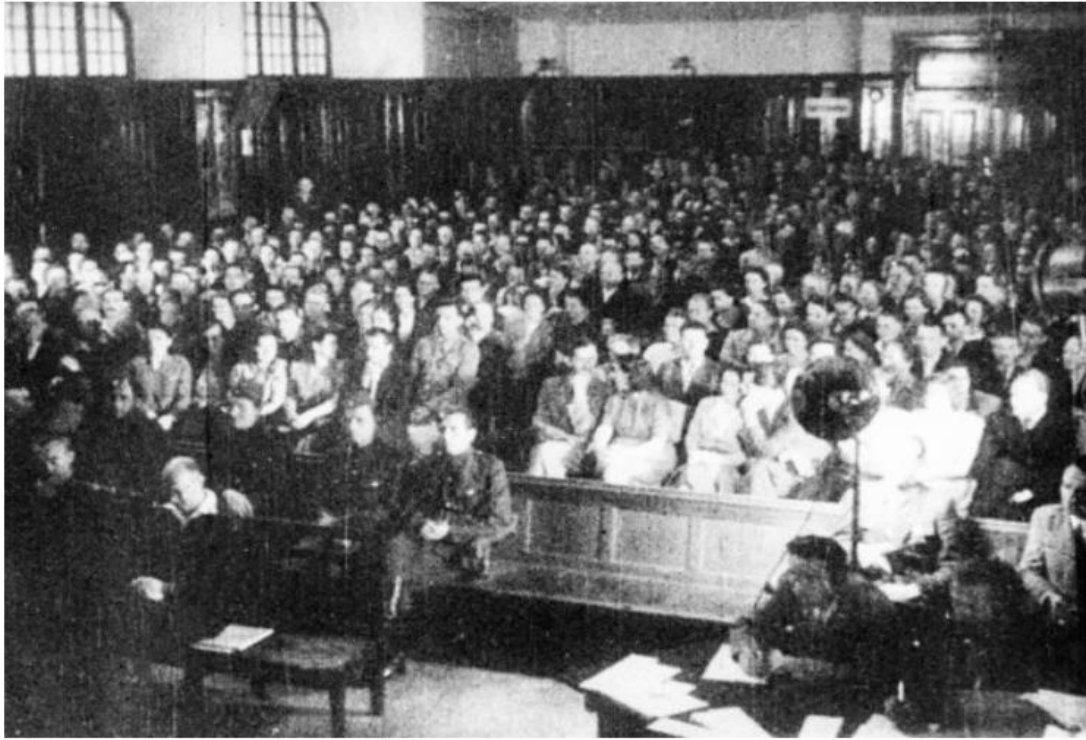
Rupnik: Ne.

Predsednik: Proti komu ste vodili to borbo?

Rupnik: Proti ljudstvu.

Predsednik: Proti slovenskemu ljudstvu.

Polna sodna dvorana med Rupnikovim procesom.

Vir: Wikipedia prosta enciklopedija, Rupnikov proces, na povezavi:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Rupnikov_proces

Rupnik je bil vojni zločinec, avtokrat, ena od bolj zloveščih oseb slovenske zgodovine. Več o pričevanju Anice Zalašček, matere zverinsko umorjene komaj 15-letne skojevke Anice, si lahko preberete v nadaljevanju.

INSTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

K

142 B

020050328

COBISS •

*Kreker +
Kostolac 5ta R.
Kreker + Kostolac 5ta R.
Kreker + Kostolac 5ta R.*

PROCES

proti
vojnim zločincem in izdajalcem
**Rupniku, Rösenerju,
Rožmanu,
Kreku, Vizjaku**
in
Hacinu

Ljubljana 1946
Slovenski knjižni zavod

zani, kako belogardisti streljajo nedolžne ljudi. Ob petih popoldne sem prišla do partizanov. Domobranci pa so raztresli vest, da smo me v Nemčiji in to kljub temu, da so vedeli, da sem ušla. Ko so mojo mater čez štirinajst dni zaprli, so jo vprašali, kje sem. Odgovorila jim je, da ljudje govorijo, da smo v Nemčiji, in oni so ji to potrdili. Mesec dni po tem so vzeli še mojo 62letno mater, posestvo izropali, domobranci so konje prodali in kšeftali z njimi, kakor je že Rupnik povedal, da jim je bilo samo za kšeft in črno borzo. Mojo mater so na policiji pretepli do nezavesti, jo nato poslali v taborišče Ravensbrück, kjer je od lakote umrla in v krematoriju zgorela. Danes sem brez matere, oče pa mi je umrl že po prvi svetovni vojni. Prosim sodišče, naj te zločince kaznuje, kakor zaslužijo. Če nas ni bilo škoda, tudi njih ni, ko jim je krivda jasno dokazana.«

Nadalje so bile zaslišane priče: Ivan Jerina, Jože Smrke, Karl Vilar, Helena Grebenc, Herman Gale, Franc Mihec, Ivan Černigoj, ki so vse potrdile strahotne zločine domobranstva nad slovenskim ljudstvom. Priča Anica Zalašček je izpovedala o divjanju domobrancev v Zužemberku.

O nečloveškem divjanju domobrancev v Zužemberku je pripovedovala Anica Zalašček, ki je med okupacijo stanovala v Zužemberku.

»Najprej bom povedala o neki ženi štajerskega partizana, ki je imela sinčka Janeza in sta stanovala v Zužemberku. Zadnji čas sta se umaknila v Stavčo vas. Bila sta izdana in domobranci so ju prepeljali nazaj v Zužemberk. Ko so ju peljali skozi Zužemberk mimo nekega skednja, je bil v njem skrit po domače Skindrov oče. Ta je videl, kako so ustrelili njo in njenega sinčka. Ženo so najprej začeli tepsti po glavi, otrok pa je vpil: ‚Pustite mamico!‘ Domobranec ga je udaril tako močno po roki, da mu je roko naenkrat dvakrat zlomil. Oba so nato ubili in ju zakopali. Kasneje sem bila pri izkopu njenega trupla in trupla otroka. Malo stran od te jame pa je bil jarek, v katerem je bilo zakopanih deset ljudi. V tej jami sta bili zakopani tudi Jerič Jerica in Marica, ki sta bili še posebno mučeni. Po osvoboditvi je pripovedoval nek domobranec, ki je sodeloval pri mučenju: ‚Povedal vam bom vse, kar vem, kajti meni že itak ne more ničesar pomagati. Naš oficir mi je ukazal, naj zakuriva v peči hud ogenj. Dal mi je jeklene paličice ter rekel, naj jih močno razžarim. Na tleh sta ležali obe

dekleti, obrnjeni v zemljo. Začeli so ju zbadati z njimi. Potem smo vzeli še dve močno razžareli paličici, malo tanjši kot puškina cev. Žrtvi so privezali čez prsa in so jima žareče paličice začeli vbadati v prsa, trebuh in noge.«

Potem je priča Anica Zalašček pripovedovala še o drugih žrtvah iz Zužemberka:

»Verico Pirc sem videla, imela je samo še šest zob v ustih, drugo je bilo vse razbito. Vsi so bili strašno mučeni. Malo stran je ležala Marija Smrke, popolnoma stolčena v prav majhni jami. Dr. Debeljak je odgrnil obleko in zagledal, da je imela prsa odrezana. Malo stran je bil Franc Pirc in Albin Majhen. Prste na obeh rokah in nohte je imel odščipljene, spolovilo odrezano, obe ušesi odsekani, po obrazu pa take udarce, da se sploh ni poznalo, da je bil človek. Malo naprej sta ležala dva brata: Franc in Anton Rus. Franc Rus je bil brez noge. Oba sta bila nepopisno stolčena. Še malo stran je ležala hčerka in njena mama, stolčena kot vse druge. Kako so bili razbiti, sem videla sama, ker sem iskala hčerko, o kateri so domobranci raztrosili laž, da je ušla. Hčerko sem iskala ves mesec, ne morem pa vsega povedati, ker je predolga povest. Neka ženska mi je prišla povedati, kje je moja hčerka pokopana, nadalje Hotkova žena in še neke druge. Odkopali smo jih. Moja hčerka je bila zaklana v vrat, v srce je imela porinjen nož in tudi v sence. Žena dr. Borca je bila vsa razbita. Mlajša Hotkova hči je bila najbolj razbita, ker je najbrž najbolj vpila, ko je videla svoje sestre, mamo in očeta. Oče je imel vsa prsa pretepena z bičem. To je samo del biča, ki smo ga našli na morišču. Hotkov oče je imel grozne rane in strjeno kri na prsih.«

Na predsednikov poziv je priča pokazala bič, ki ga je takrat našla na morišču. Predsednik si ga je ogledal in ugotovil, da je spleten iz pramenov žic. Za tem nadaljuje tovarišica Anica Zalašček:

»To je samo del biča, ki je bil sestavljen iz več pramenov. Dobili smo samo ta konec. Na dnu jame pa je bilo toliko krvi, da bi jo lahko s kozarcem zajel. Dve ženi, stari okrog 60 let, sta nabrali nekaj živeža, da bi se umaknili pred bombardiranjem v vas Reber. Na potu so ju dobili domobranci in ju potolkli s puškinimi kopiti. Dve znanki sta šli gledat, kako sta ležali ubiti in ju našli krvavi v listju ob poti.

4. aprila so zopet prišli domobranci v mlin, vas obkolili in okrog 15 oseb, večinoma žensk, zaprli v eno sobo. Mojega

moža in Franca Pirca, Albina Pehanija, Martina Pluta, Jeršeta, Ponikvarja in mojega sina, ki je bil star 11 let, so vrgli v klet. Kar naenkrat zaslišim jok svojega otroka in udarce. Vrgli so ga čez stol in spraševali za terence, pa je povedal za Vehovca, ki so ga že prej ubili kot talea. Domobranci so otroka pretepli, nato pa še mojega moža. Prosil je, naj ga ustrelje. Odgovorili so mu: 'Čakaj, kurba partizanska, najprej boš dobil 356 udarcev, potem boš pa dobil še kroglo!' Znova so ga pretepalji in na koncu rekli: 'Pojdi, hudič, v stari grad in erkni!' Potem sem videla sina, ko je jokal. Meni se je skoraj zbledlo. Letela sem po travniku in hotela skočiti v valove. Pomislila sem na hčerko v grobu, na moža in sina in na razbito hišo. Pograbila sem otroka in potem stekla za možem. Pridem na trg, dobim nekaj ljudi in jih prosim, naj rešijo mojemu možu življenje. Drugi dan so ga izpustili in rekli, da če pade kak domobranci ali nemški vojak pri bombardiranju, bomo prvi ustreljeni. <

Obtoženi Rupnik je priznal, da strašna domobranci zverstva, katerim je dal blagoslov škof Rožman, niso bila borba za Kristusa in krščansko kulturo.

Predsednik: Obtoženi Rupnik, ste slišali, kako je ta žena popisala delo vaših domobrancev?

Rupnik: Da.

Predsednik: Kaj pravite k temu?

Rupnik: To je strahovit zločin.

Predsednik: Ali je to borba za vero?

Rupnik: Ne.

Predsednik: Mučenje otrok in žena, ali je to borba proti komunizmu?

Rupnik: Ne.

Predsednik: Proti komu ste vodili to borbo?

Rupnik: Proti ljudstvu.

Predsednik: Proti slovenskemu ljudstvu.

Tožilec: Tovariš predsednik, dovolite, da preberem nekaj vprašanj iz knjižice »Kaj mora vedeti vsak Slovenec o Oslobojilni fronti«. To knjižico so razširjali vojni kurati med domobranci, ki so jo morali znati na pamet. Vprašanje 184: »Kdo so domobranci? Domobranci so slovenska narodna obramba, plemeniti narodni borci, ki se viteško bore proti največjemu

Vir: https://www.sistory.si/cdn/publikacije/38001-39000/38554/Proces_proti_Rupniku_Rozmanu.pdf

Rupnikov proces je razumeti iz perspektive tistega časa. V povojnem času pa je bil odmev vojne zelo glasen. Takšnih, »Rupnikovih procesov« je bilo v povojni Evropi zelo veliko. Po nekaterih ocenah naj bi takoj po koncu druge svetovne vojne zaradi različnih vojnih zločinov in grozodejstev zavezniki obsodili 8800 Nemcev in Avstrijcev, in to samo na ozemlju Nemčije. Nemci sami so zaradi nacističnih zločinov obsodili okoli 20.000 ljudi. Na Madžarskem so po vojni zaradi sodelovanja z Nemci obsodili 26.000 posameznikov. Večina izmed njih so bili Madžari. Na nekdanjem Češkoslovaškem se je pred sodiščem zagovarjalo 32.000 ljudi, od tega so jih na smrt obsodili skoraj 700. V Franciji so zaradi kolaboracije po osvoboditvi ubili med 10.000 in 15.000 ljudi, Francozov, ne Nemcev. Na Nizozemskem je bilo zaradi kolaboracije zaprtih 95.000 ljudi. Na Norveškem so takoj po koncu vojne aretirali 28.000 ljudi, večino so jih izpustili, drugi so dobili dolge zaporne kazni, 25 ljudi pa so tudi ustrelili.

Vir: Trampuš. J. (2020), *Heil Rupnik!*, Mladina, na povezavi: <https://www.mladina.si/195399/heil-rupnik/>

Vrhovno sodišče je razveljavilo proces zoper generala Leona Rupnika, poveljnika domobranskih enot, ki je bil leta 1946 zaradi izdaje in sodelovanja z okupatorjem skupaj z Lovrom Hacinom, medvojnim poveljnikom ljubljanske policije, in nemškim SS-generalom Erwinom Rösenerjem obsojen na smrt, na izgubo državljskih pravic in na zaplembo premoženja. Vrhovni sodniki so presodili, da Rupnikova obsodba iz leta 1946 ni bila skladna s tedanjimi pravnimi standardi, v nekaterih delih pa sodba ni bila niti utemeljena, zato so jo vrnili v ponovno odločanje. Obsodilna sodba je bila torej razveljavljena zaradi procesnih, postopkovnih napak. To, da je Rupnik očitana mu kazniva dejanja priznal, ni pomembno.

Ker je Rupnik mrtev in ker v Sloveniji na sodišču ne moreš preganjati mrtve osebe, to pomeni, da bo zdaj tožilstvo od pregona odstopilo ali pa bo sodišče na prvi stopnji zahtevo po pregonu zavrglo. Formalnopravno bo Leon Rupnik postal nedolžen. Ker je sodišče leta 2009 na podoben način pravno že rehabilitiralo medvojnega ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana, se to lahko zdaj zgodi tudi z Lovrom Hacinom, zloglasnim poveljnikom domobranske policije, in nacistom Erwinom Rösenerjem, vojnim zločincem, ki je odgovoren za poboje civilistov, požige vasi, ki je pošiljal ljudi v koncentracijska taborišča, le nekaj mesecev pred koncem vojne pa se je podpisal pod povelje za obešanje stotih ljudi na Frankolovem. Vsi štirje so bili obsojeni na istem, pravno domnevno pomanjkljivem procesu.

Vir: Trampuš. J. (2020), *Heil Rupnik!*, Mladina, na povezavi: <https://www.mladina.si/195399/heil-rupnik/>

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je na predlog enega od svojcev zaradi varstva zakonitosti razveljavilo obsodbo domobranskemu generalu Leonu Rupniku, ki je bil leta 1946 zaradi izdaje in sodelovanja z okupatorjem usmrčen pod Golovcem. Ljubljansko okrožno sodišče je januarja leta 2020 kazenski postopek ustavilo, saj po zakonu mrtvem ni mogoče soditi. S tem sklepom velja obdolženec za neobsojenega.

OO ZB za vrednote NOB Žužemberk, april 2023

Oznake: Žužemberk, spominska plošča, skojevke, domobranci, 2. svetovna vojna, Rupnik, kolaboracija, proces, Evropa, Nemčija, Francija, Madžarska, Češkoslovaška, Nizozemska, Norveška, obsojen, vojni zločinci, ZB, NOB